

NVE Region Sør
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Dato: 19.10.2018
Vår ref: 18/2018-7
Deres ref:
Arkivkode: S82
Saksbeh.: Hans Fløystad

Innspill til nasjonal ramme for vindkraft

Viser til oversendelse av forslag til nasjonal ramme for vindkraft på land, datert 08.06.2018, hvor det bes om faglig innspill til arbeidet. Aust- og Vest-Agder fylkeskommuner har utarbeidet dette innspillet sammen, men det sendes et innspill fra hver fylkeskommune.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i fått oppdrag av Olje- og energidirektoratet (OED) å identifisere områder som er egnet for vindkraft på land. Formålet er å bedre styre ny vindkraft til områder som på forhånd er vurdert som mest egnet. Dette vil forenkle og forbedre saksbehandlingen, og være et signal til utbyggere om hvor de bør lete etter nye prosjekter. Generelt vil det være vanskeligere å få konsesjon utenfor rammens utpekte områder.

NVE har kommet fremt til 43 analyseområder som skal være gjenstand for videre utvelgelse. Disse er valgt ut fra en rekke hensyn som blant annet omfatter befolkningstetthet, verneområder, terrengforhold, nettkapasitet og vindressurser. 3 av analyseområdene ligger helt eller delvis i Aust-Agder, dvs. områdene 9,10 og 11.

Fylkeskommunen inviteres til innspill om viktige regionale interesser, og det presiseres at innspillene skal være av faglig og overordnet karakter. Til våren skal NVE levere et forslag til Olje- og energidepartementet. Forslaget vil bli sendt på bred høring, og det legges også opp til regionale møter slik at det skal bli lettere for lokale og regionale aktører og organisasjoner å komme med innspill. Det opplyses at man tar sikte på at 15-20 områder skal velges ut som potensielle områder for vindkraft.

Generelt:

Agder ønsker å være region for klimavennlig produksjon og distribusjon av fornybar energi, jf. Regionalplan Agder 2020. Dette skal skje ved utbygging av ny fornybar energi og tilrettelegging for kraftutveksling. Det er midlertid viktig at vurderingene balanseres slik at utbygging ikke går på bekostning av det gode liv i Agder som også er et uttalt mål i Regionalplan Agder 2020.

Vi vil nedenfor liste opp faglige innspill som vi mener er viktige for det videre arbeidet med å utforme NVE's forslag til nasjonal ramme for vindkraft.

Friluftsliv:

I forhold til friluftsliv bør følgende områder vektlegges i utvelgelsen:

- Datasett over statlig sikrede friluftslivsområder (er allerede inne i datasettet)

- Lokal kartlegging og verdisettinger av friluftslivsområder pågår i område 10 (kystsonen) og oppdatert datasett ligger i Naturbase. Kommunene Lillesand, Grimstad, Vegårshei og Gjerstad er i prosess.

Det pågår ikke lokal kartlegging av friluftsområder i område 9 og 11. For å fange opp opplysninger om viktige friluftsområder i disse områdene kan det vurderes å bruke hyttetetthet og bosettingstetthet for å identifisere hvor det er viktige nærfriluftsområder og rekreasjonsområder. Datasettet skisporet.no viser hvor det prepareres skispor, og viser en stor del av all skiaktivitet. Det kan derfor brukes for å identifisere viktige friluftsområder.

Vilt:

Det er presisert at NVE ikke ønsker innspill om hekkelokaliteter eller liknende kartdetaljer. Vi ber om at følgende viltområder blir tillagt vekt i videre vurdering:

- Viltpassasjer og tunneler for E-18 mellom Lillesand og Grimstad.
- Viltpassasjer og tunneler som er under bygging på strekningen Arendal – Tvedestrand.
- Viltpassasjer og tunneler under planlegging på strekningen Tvedestrand – Dørdal (i Telemark).

E18 vil bli en barriere for større vilt, og for å opprettholde sammenhengende leveområder er det viktig at viltpassasjene tas særlig hensyn til.

- Villrein – her bør både *Nasjonalt villreinområde* og *Hensynssone villrein* tas inn i vurderingen. Hensynssone villrein er for Aust-Agders del definert strengere enn i andre fylker, ved at retningslinjene ikke åpner for tekniske inngrep utenom tilrettelegging og kanalisering av friluftsliv.

Sammenhengende naturområder:

Sammenhengende naturområder er en begrenset ressurs som stadig blir mindre. Kartgrunnlaget til arealbruksindikatoren Inngrepsfri natur i Norge (INON), samt topografiske kart og flybilder identifiserer ubebygde områder og sammenhengende naturområder i Aust-Agder, og dette bør vektlegges i rammeplan for vindkraft. Aust-Agder har knapt med sammenhengende naturområder. Årdalen barskogreservat med tilgrensende Rukkevatn naturreservat Furubuhei naturreservat utgjør til sammen 43 kvadrat kilometer på grensa mellom Åmli og Bygland og peker seg ut som et viktig sammenhengende skogbevokst naturområde som er lite påvirket av menneskelige inngrep og med variert natur som er representativt for midtre deler av fylket. Området peker seg ut i INON som det største inngrepsfrie naturområde under skoggrensa. Området er også en del av Tovdalsvassdraget som er det eneste store vassdraget i landsdelen som ikke er regulert til kraftformål.

Kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap:

Kulturminnene i Setesdal vesthei ble systematisk registrert i forbindelse med "Flerbruksplan for Setesdal Vesthei" i 1993. De er nå lagt inn i den nasjonale kulturminnedatabasen; Askeladden. Det spesielle med registreringene var at alle kjente nyere tids kulturminner også ble tatt med. Det som før så ut som et rent naturlandskap i kulturminneregisteret, er i realiteten et godt bevart kulturlandskap. I hele området er det kulturminner fra de eldste jegerboplassene i steinalder, via bondesamfunnet i bronse- og jernalder, til turistforeningens hytter. Opplevelsen av disse kulturminnene henger nøye sammen med naturen de ligger i. En fangstgrav for reinsdyr som ligger langt inn på heia, og 15 km fra nærmeste bilvei, er mye mer sårbar for ny utbygging enn f.eks. en gravhaug som ligger i et etablert jordbrukslandskap. Kartdata fra kulturminnedatabasen Askeladden viser hvor tett kulturminnene ligger i dette området.

Det er et geologisk og historisk sammenhengende område fra Hekkfjell i Hægebostad kommune i sør til Bykle kommune i nord (sørlige del av Langfjella). Innenfor dette området finnes det kulturminner knyttet til utmarksbruk som bare finnes i dette området - og ikke i resten av Agder. Det er bare her det finnes store sammenhengende kulturlandskap som ikke er fragmentert i mindre deler, som lengre sør i fylket. Det er også en opphopning av verdier som flora og fauna, kulturminner og kulturmiljø, urørt natur, friluftsliv, turisme og store hyttebyer. I området er det mange vannkraftverk. Vannkraftutbygging legger beslag på lavereliggende områder i landskapet med steinfallingsdammer og kunstige vannmagasin. Eventuell vindkraftutbygging vil legge beslag på de høyereliggende landskapene. Den negative effekten av nye vindkraftverk, blir derfor ekstra stor i områder som allerede er berørt av vannkraftutbygging.

Riksantikvaren har foreslått at deler av heiområdet skal tas med i registeret over "Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse" (<https://www.riksantikvaren.no/Prosjekter/Kulturhistoriske-landskap-av-nasjonal-interesse-KULA>).

De utbygde kulturlandskapene langs kysten av Agder er et resultat av aktivitet gjennom lang tid. I dette kulturlandskapet er det de yngste kulturminnene som er mest synlige og dominerende (som byer og veier). Innenfor området finnes det mange spesielt verdifulle kulturminner og kulturmiljø. De aller fleste av disse kulturminnene ligger i kulturlandskap som allerede inneholder mange kulturminner fra ulike perioder.

Plan og bygningslovens § 1-8 har gitt kysten et spesielt vern. I 100-metersbeltet langs sjøen og langs vassdrag skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.

Kystlandskapet med Raet nasjonalpark, uthavner og nasjonale kulturhistoriske bymiljø er et særlig viktige landskap i Aust-Agder. Bevaring av kystlandskapet er en del av verneformålet med Raet nasjonalpark. Vindkraftutbygging i kystsona innenfor vil således være til skade for verneformålet.

Uthavnene ytterst i kystleden er et særegent kulturmiljø av nasjonal og internasjonal betydning. Det jobbes med å etablere uthavnene i Agder som et verdensarvområde. Vindkraftverk kan telle negativt i forhold til UNESCO's strenge kriterier for utvalg av verdensarvområder.

Vi ber NVE vektlegge hensyn til kulturlandskapet i heiområdene sør for Hardangervidda og kulturminner og kulturmiljø i kystsonen i det videre arbeidet med nasjonal ramme for vindkraft.

Flyplasser:

Det finnes følgende flyplasser i Aust-Agder som må tas hensyn til i utformingen av rammeplan for vindkraft:

- Arendal lufthavn, Gullknapp i Froland kommune har konsesjon for en rullebane på 1199 m med 180 m sikkerhetssoner i hver ende. Lufthavnselskapet ønsker å utvikle lufthavnen til en charter- og taxi lufthavn.
- Valle flyplass (Sylvknapp) i Valle kommune har en rullebane på 800 m og er en del av Setesdal luft- og motorsportsenter.

Reiseliv:

Det er vanskelig å peke på i hvilken grad vindkraftverk vil virke negativt inn på reiselivet i fylket, og dermed hvilke områder hvor hensynet til reiselivet bør tillegges vekt i utformingen av nasjonal ramme for vindkraft. En kan anta at vindkraft vil være negativt for naturbasert reiseliv, og særlig i åpent landskap mot sjøen og fjellet. Skjærgårdsparken og DNT`s løypenett viser viktige områder for dette. Områder med høy hyttetetthet er også viktige områder for reiselivet og kan tjene som faglig grunnlag for vurdering av hensyn til reiselivet.

Kraftnett:

I deler av fylket er begrensninger i strømmettet til hinder for energiforsyningsikkerhet og/eller flaskehals for småskala kraftutbygging. Langsiktig planlegging og kostnadsfordeling ved investeringer i nettforsterking er et grunnleggende element i nettproblematikken, og rammeplanen for vindkraftutbygging bør også innrettes med sikte på å oppnå samfunnsøkonomisk gunstige nettutbygginger (strøm og fiber). Rejlers utredning «Flaskehalsar for småskala kraftutbyggingar i Aust-Agder» peker for eksempel på begrensninger i nettkapasitet som brems for utbygging av små kraftverk i Åmli og Bygland. NVE har de beste forutsetninger for å trekke slike forhold inn i vurderingene.

Med hilsen

Hans Fløystad
Rådgiver

*Kopi:
Vest-Agder fylkeskommune
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder*

Brevet er godkjent elektronisk.

Avsender: Aust-Agder fylkeskommune
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

61127-12-22

NVE Region Sør
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Vedr. 18-2018-7 - Innspill til nasjonal ramme for vindkraft

På de neste sidene følger et brev fra Aust-Agder fylkeskommune som du må lese.

